

LUPTA DOMNILOR ȚĂRII ROMĂNEȘTI
— DE LA MIHAIL PÎNĂ LA VLAD ȚEPEȘ —
PENTRU APĂRAREA UNITĂȚII CU DORROGEA
(1418—1462)

de RADU-ȘTEFAN CIOBANU

Intr-o scurtă lucrare dedicată țărilor române, Jules Michelet a scris că Europa occidentală trebuie să fie recunoscătoare pentru bunăstarea și prosperitatea ei popoarelor din răsăritul continentului și în special românilor, care au stat în calea atacurilor tătarilor și turcilor otomani¹. Recitind puținele, dar sugestivele cuvinte scrise de eruditul francez, ne-a reînviat plastic în față lupta dusă de români în lungul evului mediu pentru apărarea ființei și hotarelor lor — implicit și a altor neamuri europene — amenințate de expansiunea „imperului militarist-prădalnic“ al otomanilor².

Temporal și spațial, primii dintre români care au intrat în luptă pentru oprirea otomanilor au fost locuitorii Țării Românești. La sfârșitul sec. al XIV-lea și la începutul celui următor, ei au trebuit să-și oprească o „promițătoare înflorire“ ale cărei roade lăsau să se întrevadă, în perspectivă, realizarea unei remarcabile civilizații originale românești³ și să lupte împotriva turcilor otomani, pe care i-au înfrînt sub conducerea domnilor Vladislav I Vlaicu (1364 — ? 1375), Radu I (? 1375—1383) și Dan I (? 1383—1386). Urmașul lor, Mircea cel Bătrîn (1386—31 ianuarie 1418) a reușit să înalțe lupta antiotomană pe o culme deosebită: l-a biruit pe impetuosul sultan Baiazid I Ilderim (1388—1403), stare ce i-a permis în contextul evoluției problemei orientale, marcată de lupta de la Angora (28 iunie 1402), să devină, între 1402—1413, arbitrul vieții politice din sud-estul Europei.

După terminarea luptelor de succesiune la tronul otoman, prin bătălia de la Ceamurlu (5 iulie 1413) și victoria definitivă a lui Mehmet I Celebi (1413—1421), noul sultan a decis să continue planurile expansioniste ale tatălui său, deci și ofensiva împotriva țărilor române.

Despre campaniile lui Mehmet I Celebi în zona Dunării de Jos s-a afirmat în istoriografia clasică românească că ar fi avut loc fie în 1413⁴, fie în 1415⁵, fie în 1416⁶,

---

¹ Cf. J. Michelet, *Madame Rosetti, Principautés danubiennes*, Paris, 1848—1853, cap. II, *La Roumanie*, p. 2—3.

² Cf. H. Stahl, *Studii de sociologie istorică*, București, 1972, p. 56—62.

³ Cf. P. P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, București, 1944, p. 7—8.

⁴ Cf. D. Onciul, *Scrieri istorice*, ed. de A. Sacerdoțeanu, vol. I, București, 1968, p. 256.

⁵ Cf. *Istoria României*, vol. II, București, 1962, p. 382—383; Mustafa Ali Mehmet, *Istoria turcilor*, București, 1976, p. 145.

⁶ Cf. N. Iorga, *Studii asupra Chilie și Cetății Albe*, București, 1899—1900, p. 70, 72; *idem*, *Istoria românilor*, vol. III, București, 1937, p. 337; *idem*, *Istoria comerțului românesc*, București, 1925, p. 62—63; J. de Hammer, *Histoire de l'empire ottoman depuis son origine jusqu'à nos jours*, vol. II, Paris, 1935, p. 175—176; R. Vulpe, *Histoire ancienne de la Dobroudja*, in *La Dobroudja*, București, 1938, etc.

fie în 1417⁷, că ar fi fost în număr sau de trei⁸, sau de două⁹, sau ar fi fost una singură¹⁰ și, în fine, că în urma lor s-ar fi impus lui Mircea cel Bătrîn un tratat¹¹, prin care acesta ar fi recunoscut pierderea Dobrogei de nord, a cetăților Isaccea, Ieni-Sale, Giurgiu, Turnu-Măgurele, Severin, obligația de a plăti un haraci anual și de a trimite un fiu¹² sau fiii¹² săi ca ostateci la Sublima Poartă.

Cercetări recente i-au condus pe istorici la concluzii deosebite de cele enunțate mai sus. Astfel, P. S. Năsturel a arătat că în timpul domniei lui Vlad Dracul (1436—1442; 1443—1447) și a fiului său Vlad Tepeș (? 1448; 1456—1462; † 1476) otomanii nu au stăpinit Dobrogea¹⁴, iar M.M. Alexandrescu-Dersca-Bulgaru a continuat discuția, afirmând că cucerirea pământului dintre Dunăre și Marea Neagră de către turci a fost începută în 1417 și terminată între 1445 și 1462 „în condiții pe care nu le cunoaștem”¹⁵. La rîndul ei, A. Ghiață a susținut că Mehmet I Celebi a organizat trei campanii contra Țării Românești — în 1415, în 1419 și în 1420. Consecința lor ar fi fost impunerea lui Mircea cel Bătrîn a tratatului mai sus menționat (1415) și pierderea Dobrogei de nord (1419—1420)¹⁶ cu excepția zonei Deltei Dunării pe care otomanii conduși de Baiazid II (1481—1512) au cucerit-o abia în 1484¹⁷. În fine, C. C. Giurescu și D. C. Giurescu, după ce au admis posibilitatea organizării în 1417 a unei expediții militare a lui Mehmet I Celebi împotriva Țării Românești, au demonstrat, o dată în plus, că singurul izvor ce permite să se vorbească despre un tratat între turcii otomani și Mircea cel Bătrîn — un pasaj din cronică scrisă de Dionisie Fotino — este infirmat de critica istorică¹⁸.

Examinarea ansamblului izvoarelor istorice din sec. al XV-lea și fructificarea celor mai noi roade ale istoriografiei ne-au permis să ajungem la concluzii noi, care, sperăm, vor continua și vor îmbogăți cercetările predecesorilor noștri în privința condițiilor, momentului și fazelor cuceririi Dobrogei de către turcii otomani.

Privind poziția și evoluția istorică a ținutului dintre Dunăre și Marea Neagră, remarcăm că expedițiile otomanilor pentru cucerirea lui nu au fost determinate numai de dorința de a-i lovi pe români, așa cum s-a afirmat pînă în momentul de față¹⁹, ci au avut ca temelie un complex cauzal. Desigur că, în cadrul lui, un loc deosebit l-a ocupat dorința turcilor otomani de a controla țările române. O dovadă în acest sens o constituie acțiunea lui Mehmet I Celebi, care prin cucerirea cetăților Isaccea, Ieni-Sale, Giurgiu, Turnu-Măgurele, Severin și a Dobrogei de Nord, a adus trupele sale la granița

⁷ Cf. M. D. Ionescu, *Dobrogea în pragul veacului al XX-lea*, București, 1904, p. 553; I. Minea, *Principatele române și politica orientală a împăratului Sigismund*. Note istorice, București, 1919, p. 137; C. Brătescu, *Populația Dobrogei*, în „Analele Dobrogei”, IX, 1, 1928, p. 221, 223; O. Mărculescu, *Balica și Dobrotici*, Cernăuți, 1937, p. 32; *Die Dobroudscha*, București, 1940, p. 30, 32; P. P. Panaitescu, op. cit., p. 343; G. I. Brătianu, *La Mer Notre*, Paris, 1969, p. 299; I. Barnea, Șt. Ștefănescu, *Din istoria Dobrogei*, vol. III, București, 1971, p. 374; E. Stănescu, *Byzance et les pays roumains aux IXe—XVe siècles* în *XIVe Congrès international des études byzantines. Rapports*, IV, București, 1971, p. 37; C. C. Giurescu, D. C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. 2, București, 1973, p. 81—82 (redă sintetic ideile din lucrările anterioare).

⁸ A se vedea nota 4.

⁹ Cf. G. I. Brătianu, *Recherches sur Valina et Cetatea Albă*, București, 1935, p. 122; I. Barnea, Șt. Ștefănescu, op. cit., p. 374.

¹⁰ A se vedea notele 5, 6, 7, cu excepția lucrării citate la nota 9 (I. Barnea, Șt. Ștefănescu).

¹¹ A se vedea notele 4, 5, 6, 7, cu excepția lucrării lui C. C. Giurescu, D. C. Giurescu.

¹² Orudj-bin-Adil, în *Cronici turcești privind Țările Române*. Extrase, vol. I, sec. XV—XVI, publ. de M. Guboglu și Mustafa Ali Mehmet. București, 1956, p. 51.

¹³ Așik-pașa-Zade, în *Cronici turcești*, vol. 1, p. 85.

¹⁴ Cf. P. S. Năsturel, *Vlad l'Empaleur libérateur de Hlrșova et de Russe*, în „*Studia Balcanica*”, 1, 1970, p. 126—128; idem, *Etapes et alternatives de la conquête ottomane de la Dobroudja au XVe siècle*, comunicare prezentată la „Le Ile Congrès International d'études du sud est européen”, Atena, 1970, p. 29—30 (rezumat).

¹⁵ Cf. M. M. Alexandrescu-Dersca-Bulgaru, *Aspecte ale vieții economice din ținuturile și orașele din Dobrogea sub stăpînire otomană (sec. XV—XVII)* în „*Studii*”, XXVI (1973), p. 33—36.

¹⁶ Cf. Anca Ghiață, *Condițiile instaurării dominației otomane în Dobrogea în Studii istorice sud-est europene*, vol. 1, București, 1974, p. 82—84.

¹⁷ Ibidem, p. 95 și urm.

¹⁸ Cf. C. C. Giurescu, D. C. Giurescu, op. cit., p. 81—82.

¹⁹ A se vedea notele 4, 5, 6.

de est, de sud și de vest ale Țării Românești, în sudul Moldovei și în sud-vestul Transilvaniei, silindu-i pe domnii și voievozii români să țină seama de politica Sublimei Porți, cc constituia de acum înainte un immanent pericol potențial. Ocuparea Dobrogei permitea stăpînilor ei să controleze navigația pe Dunăre și întrea supravegherea Mării Negre, care era încă „o placă turnantă“ a comerțului euro-asiatic²⁰, ca și a „marelui drum polon“²¹, ce unea emporiile hanseatice de pe țărmurile Mării Baltice cu „constelația coloniilor genoveze“ de pe litoralul pontic²². Otomanii, care-i izolau astfel pe români, au fost interesați să cucerească grabnic Dobrogea și datorită faptului că acolo locuia un neam înrudit cu ei — turcii selgiucizi — care le provoca mari neplăceri pe plan militar, social-politic și în special ideologico-religios. Un singur exemplu în acest ultim domeniu îl socotim semnificativ și suficient. Cu acordul turcilor selgiucizi și al lui Mircea cel Bătrîn a venit la Babadag șeicul reformator Bedreddin, care apoi s-a stabilit în sudul Dobrogei, în Deliorman. De aici, cu sprijinul domnilor români, și-a propagat ideile ce preconizau reorganizarea social-politică a otomanilor²³. Aceste idei, ca și altădată în evul mediu, au fost îmbrăcate într-o haină religioasă constituind fermentul răscoalelor țărănești²⁴, care acum își aveau centrul de iradiere în Dobrogea de sud²⁵: situația era inadmisibilă pentru sultanii otomani aflați atunci în luptă cu o serie de bei rebeli²⁶. În fine, viziunea politică în perspectivă i-a îndemnat pe otomani să atace insistent și succesiv Dobrogea, care era o platformă ce permitea întreprinderea unor lesnicioase atacuri împotriva fie a Țării Românești, fie a Moldovei, fie a Hoardei de Aur, fie a Poloniei sau a Rusiei²⁷. Toți aceia care au dat expedițiile de cucerire a Dobrogei între anii 1413—1417 s-au bazat în special pe cele scrise de cronicarii otomani Sükrullah, Orudj-bin-Adil, Aşık-Paşa-Zade, Mehmet Neşri, Idrissi-Bitlissi, Nişandji, Saadeddin, Kodja-Hussein, Cara Celebi Zade²⁸ și pe conținutul actelor turcești relative la aceleași evenimente²⁹. Lectura pasajelor respective din cronicile și actele menționate anterior ne impune câteva remarci. Nici unul din cronicarii enumerați nu a participat direct la expedițiile ce ne interesează, situație care explică imprecizia și numeroasele confuzii cronologice și spațiale din scrierile lor. Deoarece narațiunilor tuturor cronicarilor sînt similare între ele, putem presupune că autorii au folosit un arhetip comun sau s-au inspirat din opera lui Sükrullah, primul care a descris aceste evenimente. În funcție de informațiile suplimentare scrise sau orale pe care le-a dobîndit fiecare autor, descrierea expedițiilor lui Mehmet I Celebi în zona Dunării de Jos a fost mai bogată ori mai săracă în amănunte. În aceeași ordine de idei trebuie să relevăm că în cronicile amintite nu există o concordanță asupra datelor la care au fost întreprinse campaniile militare conduse de Mehmet I Celebi în vederea cuceririi Dobrogei³⁰ și asupra rezultatelor lor: se vorbește despre o expediție de pradă a acîngiilor, despre cucerirea cetăților Isaccea, Ieni-Sale, Giurgiu, Turnu-Măgurele și Severin, care uncori apar

²⁰ Cf. G. I. Brătianu, *Recherches sur le commerce genois dans la Mer Noire au XIIIe siècle*, Paris, 1929, *passim*; M. Berza, *La Mer Noire à la fin du Moyen Age*, în „Balcania“, IV, MCMXLI, p. 409—433; R. Șt. Ciobanu, *Aspecte ale civilizației portuare din Dobrogea la sfîrșitul secolului al XII-lea și în secolul al XIV-lea*, în Pontice, III, 1970, p. 298.

²¹ Cf. P. P. Panaitescu, *La route commerciale de Pologne à la Mer Noire au Moyen Age*, în „Rev. Ist. rom.“ III, 1933, fasc. 2—3, p. 172—193.

²² Cf. Roberto Lopez, *Storia delle colonie genovesi nel Mediterraneo. Studi giuridici e storici diretti da P. S. Leicht*, Bologna, 1938, p. 382.

²³ Cf. Osman Turan, *The ideal of world domination among medieval Turks*, în „Studia istorica“, IV, 1955, p. 77—90; *Cronici turcești...*, vol. 1, p. 27, 51; Mustafa Ali Mehmet, *op. cit.*, p. 144—145; *idem*, *La pensée philosophique et sociale dans l'empire ottoman aux XIVe siècle*, în „Bulletin d'Association Internationale d'étude du sud-est européen“, București, IV, nr. 1—2, 1968, p. 76—102.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Cf. B. Spuler, *Die Goldene Horde. Die Mongolen in Russland (1223—1502)*, Leipzig, 1943, p. 151.

²⁸ *Cronici turcești...*, vol. 1, p. 32, 51, 85, 116, 175—176, 161, 163, 291, 307, 342, 403, 445, 447, 544.

²⁹ Cf. M. Guboglu, *Despre materialele arhivistice otomane din Turcia și importanța lor pentru istoria țărilor române*, în „Revista Arhivelor“, IX, 1968, 2, București, 1968, p. 182, n. 54.

³⁰ A se vedea nota 28.

toate împreună³¹, alteori fără Turnu-Măgurele³² și în fine despre plata unui haraci și darea unui fiu sau a fiilor domnului român ca ostateci sultanului. În sfârșit, am fost surprinși de faptul că domnul Țării Românești nu a fost niciodată nominalizat: dacă ar fi fost, Mircea cel Bătrîn ar fi fost indicat precis, căci cu alte ocazii, în aceleași opere, a fost desemnat³³, dovadă a faptului că era bine cunoscut cronicarilor pe care-i discutăm. În această situație ne-am întrebat care a fost numărul și caracterul campaniilor otomanilor contra Țării Românești în ultimii ani ai domniei lui Mircea cel Bătrîn și în vremea aceleia a fiului și succesorului său Mihail (1418—1420). Din titlul purtat de Mircea cel Bătrîn în momentul alcătuirii privilegiului către brașoveni la 6 august 1413 (6921)³⁴, al emiterii hrisovului de la Argeș la 10 iunie 1415 (6923)³⁵ și al expedierii epistolei de la Giurgiu către regele Poloniei Wladislav Jagello la 10 august 1415³⁶ rezultă clar că la acele date el nu pierduse nici cetatea militară Giurgiu, nici Dobrogea de nord.

În anul 1413 nu a putut fi organizată o mare campanie otomană împotriva Țării Românești deoarece sultanul Mehmet I Celebi era prea slab în acel moment: abia cucerise tronul³⁷ și trebuia să și-l consolideze luptând în Anatolia împotriva beilor rebeli³⁸, deci nu putem data expediția acum. În schimb, în 1415, sultanul Mehmet I Celebi a trimis către Țara Românească o armată de acingii, care a urmărit probabil să pustiască țara, înspăimântându-i pe oamenii de rînd, pe boieri și pe domn, care, înainte de 10 iunie 1415, îi oferise azil lui Mustafa Celebi³⁹, un pretendent la tronul otoman, venit la Curtea de Argeș împreună cu credincioșii săi, între care se afla și Azepe-bei (Izzetin ?)⁴⁰, cel ce-l va primi în 1417 pe Bedreddin⁴¹. Mustafa Celebi a ales reședința lui Mircea cel Bătrîn deoarece știa că acesta este suficient de puternic pentru a-l înfrunța cu succes pe Mehmet I Celebi, inamicul său de moarte, iar la Curtea de Argeș se putea ajunge lesne, fără pericol, venind pe mare și apoi prin Dobrogea, provincia orientală a Țării Românești. În această situație prin campania trupelor de acingii se urmărea lichidarea lui Mustafa Celebi și realizarea unei campanii cu caracterul unei demonstrații de forță în fața lui Mircea cel Bătrîn. Această expediție prădalnică, imprecis datată de cronicarii otomani⁴², a avut loc probabil în vara anului 1415 între 10 iunie — momentul menționării lui Mustafa Celebi la Curtea de Argeș⁴³ — și 10 august — data expedierii epistolei către Wladislav Jagello, cînd diecii din cancelaria Țării Românești au adăogat la titlul domnului lor și starea nouă de stăpîn al mai multor cetăți turcești. Noua titulatură a domnului de la Curtea de Argeș, care-l anunța astfel pe regele Poloniei despre terminarea campaniei acingiiilor și victoria românilor, este confirmată de o scrisoare a regelui Ungariei Sigismund de Luxemburg. Aici el a afirmat că în vara anului 1415 trupele sale, aliate cu românii, au luptat pentru apărarea Țării Românești (Wolachia), Ungariei, Bosniei și Herțegovinci, timp în care au cucerit și mai multe cetăți turcești⁴⁵.

³¹ *Cronici turcești...*, vol. 1, p. 447.

³² *Ibidem*, p. 32, 51, 85, 116, 161, 163, 175—176 etc.

³³ *Ibidem*, p. 158, 422.

³⁴ Cf. I. Bogdan, *Documente și regeste privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în veacurile XV—XVI*, vol. 1, București, 1905, p. 3—4.

³⁵ Cf. *Documenta Romaniae Historica (= DRH) B. Țara Românească*, vol. I (1247—1500), București, 1966, doc. 38, p. 80—81.

³⁶ Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I, 2, p. 825, sub data 1383—1419, text latin și slavon; P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 328—329 a redatat argumental documentul în 1415.

³⁷ Cf. H. Inalcik, *The Ottoman Empire—The Classical Age (1300—1600)*, Praeger History of civilisation, New-York-Washington, 1973, p. 98; Mustafa Alt Mehmet, *op. cit.*, p. 137.

³⁸ *Cronici turcești...*, vol. 1, p. 32, 51, 85, 116, etc.

³⁹ D.R.H., vol. 1, ed. cit., p. 82.

⁴⁰ Cf. *Cronici turcești...*, vol. 1, p. 25.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² A se vedea nota 28.

⁴³ A se vedea nota 39.

⁴⁴ A se vedea nota 36.

⁴⁵ *Ibidem*.

Examinarea situației politico-militare a statului otoman ne arată în mod clar că sultanul nu a putut participa în vara anului 1415 la campania aeiingilor în zona Dunării de Jos. În acea vreme Mehmet I Celebi era reținut în Anatolia unde lupta pentru temperarea beilor rebeli și se ocupa de pregătirea unui nou război împotriva lui Mustafa Celebi și a Veneției⁴⁰. Probabil că expediția prădalnică împotriva Țării Românești a fost condusă în vara anului 1415 de un bei oarecare, nenominalizat, asemănător lui Evreinos-bei⁴⁷ și multor altora care au jefuit pământurile românești, de la marea campanie condusă de Baiazid I Ilderim în 1394⁴⁸ pînă la venirea lui Mehmet I Celebi la Dunăre. În condițiile în care analiza documentelor ne dovedește peremptoriu că turcii otomani au fost înfrinți pierzînd mai multe cetăți, nu putem admite nici cel puțin ipoteza că Mircea cel Bătrîn ar fi pierdut în 1415 cetatea militară Giurgiu și ar fi păstrat numai așezarea civilă⁴⁹. Dacă privim planul și poziția fortificațiilor cetății Giurgiu⁵⁰ înălțate de Mircea cel Bătrîn pe o insulă, astăzi dispărute⁵¹, dar observate și descrise în veacul al XV-lea de Wallerand de Wavrin⁵², remarcăm cu ușurință că în acel loc nu se putea realiza un condominiu româno-otoman, cetatea, de mici proporții, ocupa întreaga suprafață locuibilă, neînundabilă a insulei, deci garnizoana putea viețui numai în condițiile în care era întreținută de locuitorii din foburg. Nu putem presupune existența unor raporturi normale în 1415 între o garnizoană otomană și populația civilă română din foburgul cetății Giurgiu dacă ținem seama de realitățile indicate de documente: trupele de acingii au jefuit locurile, au luat pradă bogată, „robi și sclave“⁵³, iar apoi s-au reîntors acasă⁵⁴. Desigur că, în situația de atunci, populația civilă fie s-a refugiat în interiorul fortificațiilor cetății din piatră, fie a fugit în zonele mlăștinoase și împădurite: în nici un caz nu a așteptat să fie luată în robie. În această succesiune logică este inacceptabilă și afirmația că domnul Țării Românești, victorios împotriva otomanilor, cuceritor al mai multor cetăți turcești — între care evident nu se înscrisa Giurgiu — ar fi acceptat situația umilitoare de a rămîne în micul și nesigurul foburg al cetății Giurgiu de unde ar fi expediat scrisoarea sa către Wladislav Jagello⁵⁵. În mod evident, logica istorică ne arată că cetatea Giurgiu, cu întreg hinterlandul ei, aparținea la 10 august 1415 domnului Țării Românești care n-a pierdut-o atunci, ci a folosit-o ca reședință temporară. În această situație nu mai există nici un sprijin documentar pentru susținerea ipotezei că Dobrogea ar fi fost cucerită în 1415 de către otomani⁵⁶. Cei ce au fost partizanii acestei datări s-au bazat pe faptul că izvoarele sînt unanime în afirmația că cetățile Giurgiu, Isaccea și Ieni-Salc au fost cucerite de otomani în urma aceleiași campanii încununată de succes. Deci păstrarea cetății Giurgiu de către Mircea cel Bătrîn impune implicit concluzia că acum, în 1415, Dobrogea a continuat să fie parte integrantă a Țării Românești.

Dovedind că domnul Țării Românești i-a învins pe acingii, a cucerit mai multe cetăți turcești și a reușit să păstreze cetatea Giurgiu și Dobrogea nu putem admite

⁴⁰ Cf. H. Inalcic, op. cit., p. 98 și urm.; idem, La Dobroudja, în *Encyclopedie de l'Islam*, vol. II, Nouvelle édition, Leyden, Paris, 1963, p. 626—627; O. Turan, op. cit., p. 80; Atsız, *Osmanlı tarihine ait takvimler*, Istanbul, 1961, p. 28. Mulțumim și pe această cale turcologului M. Maxim pentru traducere.

⁴⁷ Cf. *Istoria României*, vol. II, p. 377.

⁴⁸ Cf. Leunclavius, *Historiae Musulmanae Turcorum de monumentis ipsorum excerptae libri XVIII*, Frankfurt, 1591, col. 318.

⁴⁹ Cf. Anca Ghiță, op. cit., p. 84 și urm.

⁵⁰ Cf. N. Iorga, *Les chateaux occidentaux en Roumanie* (BCMI), XXIII, 1929, p. 49—57; N. A. Constantinescu, *Cetatea Giurgiu. Originile și trecutul ei*, AARMSI, s. II, t. XXXVIII, 1916; D. C. Giurescu, *Țara Românească în secolele XIV—XV*, București, 1973, p. 334—335.

⁵¹ Cf. I. Barnea, P. Cernovodeanu, C. Preda, *Șantierul arheologic Giurgiu, M.C.A.*, IV, 1957, p. 219—235.

⁵² Jehan de Wavrin, *Chronique anclienne*, în *Căldători străini despre țările române*, vol. I, București, 1968, p. 103—104.

⁵³ Idris Bitlisi, în *Cronici turcești...*, vol. I, p. 164.

⁵⁴ *Ibidem*; a se vedea și nota 28.

⁵⁵ A se vedea nota 36; Anca Ghiță (op. cit., p. 84) consideră că această expresie ar include și cetatea Giurgiu, care nu a apărut niciodată cu acest calificativ în actele Țării Românești sau în actele maghiare din primele două decenii ale sec. al XV-lea.

⁵⁶ A se vedea nota 5.

afirmația că acum, în 1415, s-ar fi încheiat un tratat de pace între Mircea cel Bătrîn și Mehmet I Celebi prin care primul ar fi plătit un baraci anual în schimbul căruia cel de al doilea ar fi oprit atacurile așingilor⁵⁷. Ar fi irațional să admitem că înfrîntul sultan, aflat în Anatolia⁵⁸, ar fi impus biruitorului domn român un tratat a cărui existență nu a fost dovedită de critica izvoarelor⁵⁹. După victoria obținută în vara anului 1415 împotriva campaniei prădalnice a așingilor, Mircea cel Bătrîn a fost și mai mult considerat de bine-informata Signorie a Veneției ca unul dintre cei mai puternici cîrmuitori sud-est europeni, aflat în război cu otomanii, pe care era capabil să-i înfrîngă. Signoria, în 1416, referindu-se la evenimentele petrecute anterior, a arătat solului ei care discuta condițiile păcii cu Mehmet I Celebi că sultanul era amenințat de Caraman, de Mustafa Celebi și de valah, adică de Mircea cel Bătrîn. I se cerea solului ca în cazul în care tratativele intrau în impas, să-i ajute pe cei trei să se înarmeze și să-i îndemne să lupte contra sultanului⁶⁰.

Relațiile Țării Românești cu Sublima Poartă au continuat să fie încordate și în anul următor : 1417. Atunci Mircea cel Bătrîn a oferit sprijinul necesar organizării răscoalei lui Bedreddin, care de altfel i-l ceruse ca urmare a poveștelor anterioare ale lui Mustafa Celebi⁶¹. Deși între Mircea cel Bătrîn și Mehmet I Celebi raporturile au fost proaste în 1416—1417, nu se confirmă ipoteza susținută de N. Iorga⁶² și după el de A. Decei⁶³ că atunci sultanul ar fi organizat o campanie împotriva domnului Țării Românești, iar consecința ei ar fi fost impunerea păcii cu lanțul ei de urmări negative pentru români. Analiza evenimentelor petrecute atunci în Anatolia, deci a ansamblului situației politice a imperiului și sultanului otoman, ne arată lipsa de temeii a acestei ipoteze : în 1416 Mehmet I Celebi a fost înfrînt de venețieni, dar a reușit să-l învingă definitiv pe Mustafa Celebi, iar în 1417—1418 a fost reținut în Anatolia de luptele purtate împotriva beilor de Caraman și Castamonu⁶⁴. Deci putem conchide în acest moment, în sprijinul unor păreri mai vechi⁶⁵, pe care le-am întărit cu noi dovezi, că Mircea cel Bătrîn nu a fost înfrînt de Mehmet I Celebi, nu a încheiat nici un tratat de pace favorabil otomanilor și ca atare a lăsat urmașului său Mihail teritoriul Țării Românești neștirbit, așa cum l-a stăpînit și el. Ne bazăm aserțiunea noastră pe documentele emise de cancelaria Țării Românești la 10 iulie 1418 (6926)⁶⁶ și la 18 martie 1419 (6927)⁶⁷ : în ele domnul se intitulează „încă” stăpîn al ambelor părți ale Podunaviei „pînă la Marea cea Mare” și al cetății Distorului. Mihail a reușit să apere integritatea teritoriului țării sale pînă în vara anului 1419, cînd a fost atacat de o armată condusă de însuși Mehmet I Celebi. Am datat expediția armatelor conduse de sultan în zona Dunării de Jos în acest moment, deoarece toți cronicarii otomani⁶⁸, indiferent de data pe care o indică în scrierile lor, au afirmat categoric că Mehmet I Celebi a putut veni aici numai după ce au fost supuși beii Djandarides și Caramanoglu, care împreună cu alți bei otomani i-au dat ajutorul militar absolut necesar pentru lupta contra Țării Românești⁶⁹.

⁵⁷ Cf. A. Ghiță, op. cit., p. 84—85. Pentru valoarea acestui tratat a se vedea și nota 18.

⁵⁸ A se vedea nota 46.

⁵⁹ A se vedea nota 18.

⁶⁰ Hurmuzaki, Documente, I, 2, p. 500—501.

⁶¹ Hali Inalcik, La Dobroudja, p. 27.

⁶² A se vedea nota 6.

⁶³ Decei, Dobruca, în *Islam Anskopedisi*, III, 1945, p. 635.

⁶⁴ A se vedea nota 4.

⁶⁵ A se vedea nota 4 ; St. Nicolaescu, *Domnia lui Alexandru Vodă Aldea, fiul lui Mircea Vodă cel Bătrîn* (1433—1435), București, f.a., p. 8 ; A. A. Vasilescu, *Urmașii lui Mircea cel Bătrîn pînă la Vlad Tepeș* (1418—1456). I. De la moartea lui Mircea cel Bătrîn pînă la Vlad Dracu (1418—1437), în „Rev. pentru Ist. arh. și fil.,” XV, București, 1925, p. 6, extras. ; St. Ștefănescu, *Bănia în Țara Românească*, București, 1965, p. 490.

⁶⁶ D.R.H., B. Țara Rom., vol. I, doc. 43, p. 88—89.

⁶⁷ Ibidem, doc. 45, p. 90—91.

⁶⁸ A se vedea nota 28.

⁶⁹ Ibidem.

Aserțiunea noastră este întărită de coroborarea informației că sultanul a atacat Țara Românească numai după supunerea beilor anatolieni — despre care știm pozitiv că a avut loc în primăvara anului 1419 — cu datele din cronicile bizantinilor Mihail Ducas⁷⁰ și Laonic Chalcocondil⁷¹, care narează campania în zona Dunării în cadrul evenimentelor petrecute în anul 1419, afirmând că „domnul Daciei trimițând soli la el (Mehmet I) a încheiat pace cu condiția să plătească tributul pe care i l-a ordonat împăratul Mehmet“⁷². Faptul că sultanul Mehmet I Celebi a atacat personal, pentru prima dată, în 1419 Țara Românească este confirmat și de izvoarele sîrbești⁷³ și maghiare. Intr-un act din 1420 se arată că în luna noiembrie a anului anterior castelanul maghiar de la Severin, St. de Losoncz, împreună cu doi boieri români, a apărat cetatea împotriva otomanilor⁷⁴, știre confirmată și de cronicarii Anthonius Bonfinius⁷⁵ și Ioan Turoczi⁷⁶.

Campania fructuoasă din 1419 i-a dat puțința lui Mehmet I. Celebi să-și atingă țelurile propuse. El a impus domnului Țării Românești, Mihail — nenominalizat de cronicarii otomani, deoarece probabil nu le era cunoscut — să încheie o înțelegere cu el, desigur verbală, prin care îl obliga să-i plătească haraci anual, să-i dea ostateci și să recunoască pierderea cetăților Isaccea, leni-Sale, Giurgiu, Turnu-Măgurele și Severin. Prin ocuparea cetății Isaccea, care controla vadul Oblucița unde se întilneau calea terestră ce unea Peninsula Balcanică cu ținuturile baltice și drumul fluvial dunărean, și cetatea leni-Sale, ce avea încă funcții maritime prin supravegherea portului Babadag și a traficului navelor în complexul lacustru Razim-Sinoe și prin canalul Dunavăț spre Delta Dunării⁷⁷, practic otomanii și-au impus dominația asupra întregii Dobroge și astfel au temperat răscoala generată de Bedreddin⁷⁸. Totodată, sultanul a încheiat un tratat de pace cu Sigismund de Luxemburg, căruia i-a oferit Severinul în schimbul încetării ostilităților⁷⁹, adică al liniștii necesare pentru consolidarea tronului otoman.

Mihail și domnii care l-au succedat pe tronul Țării Românești pînă la Vlad Țepeș nu s-au împăcat cu noua situație și nu luptat pentru redobîndirea cetăților de margine și a Dobrogei, care le asigura legătura cu marea. Știind că în Dobrogea locuia o numeroasă populație românească⁸⁰, majoritară în mozaicul etnic ce viețuia acolo⁸¹, animată de o puternică dorință de rezistență antiotomană, domnii români au folosit în sprijinul lor, ori de cîte ori a fost posibil, situația etnică și spirituală.

După cum au arătat cronicarii otomani Kodja-Hussein⁸² și Idrissi Bitlissi⁸³, domnul Țării Românești s-a aliat cu regele Ungariei, a călcat „legămintul“ către Poartă și s-a răscolat în anul 823 H (17 I 1419 — 17 II 1420), alungînd sau distrugînd garnizoanele otomane din cetățile Isaccea, leni-Sale, Giurgiu și Turnu-Măgurele⁸⁴. Riposta sultanului a fost promptă. Mehmet I Celebi a organizat în primăvara anului 1420 o nouă campanie contra Țării Românești, care a avut drept urmare recucerirea cetăților Isaccea, leni-Sale, Giurgiu și Turnu-Măgurele⁸⁵, urmărirea, înfrîngerea și uciderea lui Mihail⁸⁶ și

⁷⁰ Cf. M. Ducas, *Istoria turco-bizantină (1341—1462)*, ed. V. Grecu, București, 1958, p. 180.

⁷¹ Cf. Laonic Chalcocondil, *Erxpuneri istorice*, ed. V. Grecu, București, 1956, p. 137.

⁷² *Ibidem*, p. 120.

⁷³ Cf. A. Iancu, *Știri despre români în izvoare istoriografice sîrbești*, (sec. XV—XVIII), în *Studii istorice sud-est europene*, vol. I, București, 1974, p. 19.

⁷⁴ Hurmuzaki, *Documente*, I, 2, p. 511—512.

⁷⁵ A. Bonfinius, *Historia Panonica sive Hungaricarum rerum decades V et dimidia*, Colonia, 1690, p. 311.

⁷⁶ J. de Turoczi, *Chronica Hungarorum*, în *Script. Rer. Hung.*, ed. Schwandtner, I, Viena, 1786, p. 201.

⁷⁷ Cf. R. St. Ciobanu, *Cetatea Entisala*, în B.M.I., I, 1971, p. 23 și fig. 2.

⁷⁸ A se vedea nota 23.

⁷⁹ Cf. I. Mînea, *op. cit.*, p. 138.

⁸⁰ C. Brătescu, *op. cit.*, p. 201—258; P. P. Panaltescu, *Originea populației în Dobrogea nouă*, București, 1949, *passim*; C. C. Giurescu, *Informations sur la population roumaine de la Dobroudja dans des cartes médiévales et modernes*, „Revue roumaine d'histoire“, 3, 1965, p. 441—443; H. Inalcic, *op. cit.*, p. 628.

⁸¹ Cf. R. St. Ciobanu, *Aspecte ale civilizației portuare*, loc. cit., p. 298.

⁸² *Cronici turcești*, vol. I, p. 446—447.

⁸³ *Ibidem*, p. 163.

⁸⁴ A se vedea nota 28.

punerea pe tron a unui domn favorabil turcilor : Radu Praznaglava (1420—1422 ; 1426—1427). Spre deosebire de expediția din 1419, acum otomanii au mers mai departe : au cucerit cetățile Chilia și Licostomion, care controlau circulația vaselor pe Chilia, singurul braț navigabil al Deltei Dunării. Victoria otomanilor este neîndoiebnică : cucerirea Licostomionului a fost comunicată în iulie 1420 de Wladislaw Jagello lui Sigismund de Luxemburg⁸⁷, care a confirmat știrea la 25 august 1420, când l-a înștiințat pe marele magistrul al Ordinului Teutonic că a renunțat la planurile sale din 1418⁸⁸ de a construi un drum către Chilia, căci fusese cucerită de turci⁸⁹. Deoarece sultanul nu a putut organiza imediat Dobrogea, eventual prin colonizare cu musulmani, care-ar fi putut anihila ponderea și sentimentele românilor, a trebuit să se limiteze la repararea fortificațiilor cetăților dobrogene cucerite⁹⁰, situație confirmată și de cercetările arheologice efectuate la Ieni-Sale⁹¹. Deși au luat aceste măsuri de organizare militară, probabil că nici acum otomanii nu au instaurat un control ferm asupra Dobrogei de nord, trebuind să se limiteze la menținerea garnizoanelor în cetățile care permiteau o supraveghere teritorială relativă. Instabilitatea stăpînirii otomane în Dobrogea de nord explică absența acestei zone în sec. al XV-lea din actele udjului cu sediul la Silistra⁹² și posibilitatea lui Radu Praznaglava ca la 1 septembrie 1421 (6929)⁹³ să se intituleze stăpîn al Podunavici pînă la Marea cea Mare și să întărească privilegiile mînăstirii Cozia asupra bălților Dunării. Nu avem motive să ne îndoim de veridicitatea actului dacă ținem seama de situația geomorfologică din sec. al XV-lea, cînd uscatul era mai puțin întins în Dobrogea⁹⁴, și de afirmația francezului Guibert de Lannois că în 1422 a fost obligat să plece de la Cetatea Albă pe mare, deoarece în sudul Dunării, în Dobrogea, erau lupte⁹⁵. Urmașul lui Radu Praznaglava, Dan II (1422—1426 ; 1427—1431) a reușit fie în timpul luptelor din 1422, fie în vremea acelorora din anul următor, cînd a cucerit mai multe cetăți turcești⁹⁶, să ocupe și Chilia și Licostomion, care i-au servit drept baze navale lui și aliatului său Sigismund de Luxemburg. Probabil că tot acum a reintrodus și controlul său în Dobrogea. Acest fapt explică atacarea de către otomani în 1426 a Țării Românești prin Dobrogea : astfel și-au restabilit dominația asupra regiunii și apoi l-au înlocuit pe Dan II cu Radu Praznaglava. Atunci Alexandru cel Bun, temîndu-se că otomanii ar putea rec ocupa Chilia, a cucerit-o⁹⁷. Această acțiune, justificată din punct de vedere al apărării integrității Moldovei, l-a nemulțumit pe Dan II : a încercat fără succes în 1429 și în 1430 să recucerească cetatea⁹⁸ și implicit și Dobrogea. Înfrînt, părăsit de boieri și de Sigismund de Luxemburg ce privea către Europa apuseană, Dan II a fost obligat să încheie un tratat de pace cu otomanii, prin care aceștia recunoșteau, de jure și de facto, starea de independență a Țării Românești, fără Dobrogea⁹⁹.

În condiții pe care nu le cunoaștem încă, Vlad Dracul a reușit să restabilească dominația Țării Românești asupra Dobrogei de nord. Deși nu putem preciza momentul

⁸⁵ A se vedea nota 31.

⁸⁶ A se vedea nota 65.

⁸⁷ Cf. F. Constantinlu, S. Papacostea, *Tratatul de la Lublau (15 martie 1412) și situația internațională a Moldovei la începutul veacului al XV-lea în „Studii”, V, 1964, p. 1129.*

⁸⁸ Cf. Altman, *Die Urkunden Kaiser Sigismunds (Regesta Imperii, 11), no. 2 857.*

⁸⁹ Cf. E. Constantinlu, S. Papacostea, *op. cit.*, p. 1 140.

⁹⁰ A se vedea nota 28.

⁹¹ Cf. R. St. Ciobanu, *Cetatea Enisala, loc. cit.*, p. 28.

⁹² Cf. H. Inalcic, *op. cit.*, *loc. cit.*, p. 630 și urm.

⁹³ D.R.H., B. Țara Rom., vol. I, doc. 48, p. 95—96.

⁹⁴ Cf. P. Coteș, *Geomorfologia României, București, 1973, p. 339—352.*

⁹⁵ Cf. *Cădătorii strădini*, vol. I, p. 49—52.

⁹⁶ Hurmuzaki, *Documente, I, 2, p. 825.*

⁹⁷ Cf. *Istoria României*, vol. II, p. 386.

⁹⁸ *Ibidem.*

⁹⁹ Hurmuzaki, *Documente, I, 2, p. 515.*

în care și-a impus autoritatea domnul român, știm că după înfrângerea cruciaților la Varna (10 noiembrie 1444), Iancu de Hunedoara a fost ajutat să-și salveze viața de un grup de păstori români¹⁰⁰, care, știind că este de același neom cu ei, l-au condus pe drumurile dobrogene pînă la vadul Hîrșova¹⁰¹, trecîndu-l apoi la Cetatea de Floci, unde a fost primit de oamenii lui Vlad Dracul¹⁰². Fapta păstorilor români nu arată numai curaj, ci și absența autorităților otomane din lungul drumurilor dobrogene și a vadului Hîrșova, care erau controlate de străjile române.

Relatările lui Wallerand de Wavrin confirmă, în anul următor, 1445, absența otomanilor dintr-o mare parte a Dobrogei. Flota comandată de el, pornită în căutarea lui Wladislav Jagello, în realitate decedat la Varna¹⁰³, a putut să acosteze nestingherită în portul Mangalia¹⁰⁴. Faptul că o flotă creștină, dușmană otomanilor, nu a întimpinat nici o rezistență nc arată clar că turcii nu se aflau acolo, iar portul avea un alt suzeran, probabil domnul român. Continuîndu-și descrierea drumului, burgundul a arătat că la Licostomion i-a întîlnit pe români¹⁰⁵ și deși i-a căutat pe otomani pe Dunăre nu i-a găsit piauă la Brăila, unde i-a întîlnit tot pe români¹⁰⁶. Pe turci i-a găsit numai în cetățile Silistra¹⁰⁷, Turtucaia¹⁰⁸ și Giurgiu¹⁰⁹: ultimele două le-a eliberat împreună cu Vlad Dracul, ce le-a preluat imediat în stăpînire¹¹⁰.

Existența unei populații românești nesupusă otomanilor, gata să-și riște viața pentru conducătorii ei, absența autorităților turcești din porturile medievale dunărene Isaccea și Hîrșova¹¹¹, posibilitatea trupelor lui Vlad Dracul să se miște nestingherite pe malul dobrogean al Dunării, ne arată că în acel moment turcii nu stăpîneau o mare parte a ținutului dintre marele fluviu și Marea Neagră. Dacă se aflau atunci în Dobrogea de nord aveau o garnizoană de mici proporții în cetatea Ieni-Sale și în portul Babadag, pe care probabil le controlau. Probabil că Vlad Dracul a reușit să-și mențină dominația asupra Dobrogei pînă la sfîrșitul domniei sale, căci sultanul Murad II a fost ocupat între 1446—1448 cu lupte pe alte fronturi¹¹². Turcii și-au restabilit dominația asupra zonei Dunării de Jos în condiții ce sperăm să le lămurim integral cu alt prilej. Ei au venit după ce au obținut victoria de la Cossovopolje (1448), au văzut că selgiucizii le-au devenit favorabili, iar forțele domnului român Vlavislav II Vlaicu (1448—1456) au fost mult slăbite.

Vlad Țepeș, ridicînd steagul luptei antiotomane, a reluat planurile tatălui său de a elibera Dobrogea de nord. Profitînd probabil de sprijinul populației românești amin-tită de Mihail Ducas la Dunăre, în 1460¹¹³ a cucerit cetatea Hîrșova¹¹⁴, a trecut la pustiirea zonei Ieni-Sale-Cataloi¹¹⁵, unde locuiau musulmani, ce puteau deveni un element de rezistență, și a ajuns pînă în dreptul Chiliei, pe care a preluat-o în stăpînirea sa¹¹⁷.

¹⁰⁴ P. P. Panaltescu, op. cit., p. 40.

¹⁰⁴ Cf. R. Șt. Ciobanu, *Un monument istoric puțin cunoscut: cetatea feudală de la Hîrșova*, în B.M.I., 1, 1970, p. 25—30.

¹⁰⁵ Cf. C. Mureșan, *Iancu de Hunedoara*, București, 1968, p. 109.

¹⁰⁶ *Ibidem*.

¹⁰⁴ Cf. Jehan de Wavrin, op. cit., p. 82.

¹⁰⁵ *Ibidem*.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 84.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. 87—89.

¹⁰⁸ *Ibidem*, p. 94—95.

¹⁰⁹ *Ibidem*, p. 102—105.

¹¹⁰ *Ibidem*.

¹¹¹ Flota a trecut obligatoriu prin fața acestor două porturi, dar turcii nu au fost menționați în ele, deoarece, desigur, nu se aflau acolo.

¹¹² Cf. R. Șt. Ciobanu, *Cetatea Enisala, passim*.

¹¹³ Cf. H. Inalcic, *The Ottoman Empire...*, p. 140 și urm.

¹¹⁴ M. Ducas, op. cit., p. 426—427.

¹¹⁵ A se vedea nota 14.

¹¹⁶ Cf. N. Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare pentru poporul român*, București, 1968, p. 81—82.

¹¹⁷ Cf. N. Stolcescu, *Vlad Țepeș*, București, 1976, p. 104—105.

Campania din 1460—1461, încheiată cu succes, a eliberat și a readus Dobrogea sub autoritatea domnilor români. Reunirea ei cu Țara Românească a durat puțin. În 1462 o parte a oștilor comandate de sultanul Mehmet II au venit prin Dobrogea pentru a lupta cu Vlad Țepeș¹¹⁸: acum turcii au reușit să ocupe definitiv pământul dobrogean și apoi au trecut în Țara Românească. Deși acțiunea lui Vlad Țepeș a fost ultima din șirul faptelor de arme ale domnilor români care au luptat pentru menținerea unității Țării Românești cu Dobrogea, în evul mediu a mai existat un moment în care a fost eliberat coridorul dintre Dunăre și Marca Neagră: în timpul domniei lui Mihai Viteazul. În 1595, oștile române comandate de frații Buzești au eliberat Hirșova¹¹⁹, „orașul” Dăeni și o parte a Dobrogei de nord. Acțiunea domnului român, ruptă de politica de ansamblu a predecesorilor și succesorilor săi, ne arată numai că el a vrut să reinvie o tradiție și a avut o concepție politică superioară contemporanilor. În această situație putem conchide spunând că în condițiile în care afirmațiile celor ce au susținut că Dobrogea a fost pierdută în timpul primei părți a domniei lui Mircea cel Bătrîn¹²⁰ s-au dovedit ueîntemeiate¹²¹, iar analiza documentelor ne-a arătat că domnul de la Curtea de Argeș nu a fost înfrînt de sultanul Mehmet I Celebi, integritatea teritorială a Țării Românești nu a fost știrbită, iar românii nu au plătit atunci haraci sultanului, primul domn român care a pierdut Dobrogea și a plătit haraciul către Poartă a fost Mihail. Atît el cît și urmașii săi pe tron, pînă la Vlad Țepeș inclusiv, nu au acceptat de bună voie luarea Dobrogei de către turci, ci au luptat cu fermitate pentru apărarea integrității statului lor. Această situație a făcut ca între 1419—1462 stăpînirea politică asupra Dobrogei să penduleze între români și otomani, ultimii reușind să se impună numai după o serie de campanii succesive.

Românii dobrogeni rămași sub otomani pînă la sfîrșitul războiului de independență — care a avut drept urinare și reunirea Dobrogei cu România, contribuind astfel la făurirea statului național român —, au avut tot lungul evului mediu complexe legături cu conaționalii lor de pe celălalt mal al Dunării¹²². Ei au păstrat în memoria colectivă, prin legende culese de folcloriști ca C. Andronescu¹²³ și Ap. D. Culea¹²⁴, amintirea luptei eroice, a domnilor care în veacul al XV-lea au apărat unitatea Dobrogei cu Țara Românească. Neîndoielnic aceasta a fost un imbold pentru participarea românilor dobrogeni în 1877 la lupta de eliberare a pămîntului lor, căci „jugul asupra străine poate frîna sau întîrzia pentru un timp evoluția unui popor, dar nu poate împiedica realizarea aspirațiilor sale legitime — cucerirea libertății și unității, asigurarea progresului social — dacă el este hotărît să lupte pînă la capăt cu fermitate și eroism”¹²⁵.

¹¹⁸ *Ibidem*, p. 120.

¹¹⁹ Cf. N. Ciachir, R. St. Ciobanu, *Revenirea Dobrogei la aria de viață a statului român, consecință a permanenței populației românești pe pămîntul dobrogean*, (1878), în *Țin lupta poporului român pentru independență*, București, 1977, p. 157—168.

¹²⁰ Cf. V. Karateodorov, *Dobrudja. Geografsko-istoriceski ocerk*, Sofia, 1956, p. 41; M. G. Markov, *Istoriceskitt prava na Balgaria virhi Dobrudja*, Sofia, 1917, p. 6, 35, 41; V. Mutavcleva, N. Todorov, *La passee de la Bulgarie*, Sofia 1969, p. 58; J. V. Popov, *La Dobrudja et les relations bulgare-roumaines*, Liège, 1935, p. 18—19; N. Todorov, L. Melnichki, *Bulgarie. Aperçu historique et géographique*, Sofia 1969, p. 68.

¹²¹ Cf. I. Barnea, Șt. Ștefănescu, *op. cit.*, p. 363—379.

¹²² Cf. N. Ciachir, Șt. Ciobanu, *op. cit.*, p. 157—168.

¹²³ Cf. V. Andronescu, *Contribuțiunile istorice și numele de Dobrogea*, Constanța, 1901, p. 139 și urm.

¹²⁴ Cf. Apostol D. Culea, *Antologia Dobrogei*, București, 1928, *passim*.

¹²⁵ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, București, 1975, p. 30.

**LA LUTTE DES PRINCES DE LA VALACHIE DEPUIS MICHEL
JUSQU'À VLAD L'EMPALEUR (1418—1462) POUR
LA DEFENSE DE LA DOBROUDJA**

Résumé

L'analyse de l'ensemble des documents historiques du XVe siècle, nous a permis d'aboutir à des conclusions différentes de celles de nos prédécesseurs quant au moment de l'instauration, les phases et le caractère de la domination ottomane en Dobroudja. Nos conclusions en diffèrent du fait même que nous ne nous sommes pas borné à une seule catégorie de sources et nous avons circonscrit les événements de la Dobroudja au contexte de l'évolution historique du sud-est de l'Europe et d'Anatolie.

La considération circonstanciée des données comprises dans les chroniques et les documents ottomans, magyars, serbes et roumains, corroborés aux résultats des découvertes archéologiques nous permet d'affirmer que ce ne fut pas pendant le règne de Mircea l'Ancien en 1394, 1413, 1415, 1416 ou 1417 que les ottomans s'emparèrent de la Dobroudja.

Les premières campagnes dirigées par le sultan Mehmet I Celebi pour la conquête de la Dobroudja ont eu lieu entre les années 1419 et 1420 pendant le règne du prince Michel (1418—1420), fils de Mircea l'Ancien. Dès ce moment jusqu'à la fin du deuxième règne de Vlad l'Empaleur (1456—1462) on assiste à une offensive permanente des ottomans visant à leur assurer la domination absolue de la Dobroudja. Ce n'est qu'en 1462 que le sultan Mehmet II (1451—1481) réussit à conquérir et intégrer définitivement la Dobroudja aux territoires de la Grande Porte.

Contrairement à nos prédécesseurs nous avons démontré que nombre de raisons outre le désir de porter des coups à la Valachie, ont poussé les ottomans à entreprendre les campagnes successives visant la conquête de la Dobroudja. Les ottomans envisageaient de dominer le territoire limité par la Mer Noire et le Danube afin de contrôler ce carrefour des grandes routes commerciales que le Delta du Danube et les Principautés Roumaines représentaient au XVe siècle.

En même temps les sultans ont cherché de se servir de la Dobroudja comme d'une plaque tournante dans leur expansion vers les steppes du Nord de la Mer Noire dominées alors par la Pologne et la Horde d'or. Du même coup on tentait de mettre fin à l'hérésie du cheik Bedreddin car la Dobroudja en était le centre.

Tous les éléments antérieurement énumérés démontrent que l'auteur s'est placé sur une position nouvelle quant à la période, les phases et le caractère de l'expansion ottomane au sud-est de l'Europe, à la politique, la position et la force des Principautés Roumaines au XVe siècle.